

Analytický komentár

Čo prinesie nová metodika ESA 2010 pre HDP a čo pre verejné financie?

Môže znížiť dlh tesne pod 55% HDP. Deficit za minulý rok by sa mal udržať pod 3%.

Zhrnutie

V septembri 2014 vstúpila do platnosti metodika ESA 2010, ktorú sú členské krajiny EÚ povinné harmonizovane požívať pre zostavovanie svojich národných účtov.

*Na úroveň HDP bude mať implementácia ESA 2010 prorastový vplyv – prvotné odhady ŠÚ SR sa pohybovali v intervale 1,3 až 2 %. **Náš súčasný odhad je blízko hornej hranice. Takýto nárast bude mať na jednej strane pozitívny dopad na podielové ukazovatele dlhu a deficitu cez efekt denominátora.***

Nová prísnejšia metodika však na druhej strane prinesie aj nárast úrovne deficitu a dlhu sektora verejnej správy (napr. v dôsledku vylúčenia jednorazového príjmu z penzijných fondov, zaradenia do verejného sektora Národnej diaľničnej spoločnosti a Agentúry pre núdzové zásoby ropy a ropných výrobkov). Nárast pre deficit by mohol predstavovať 0,18% HDP a dlh dodatočne o 0,53% HDP.

Pri takýchto predpokladoch (keď efekt denominátora preváži zvýšenie úrovne deficitu a dlhu z titulu novej metodiky) by to znamenalo, že pre rok 2013 by bol dlh verejného sektora zrevidovaný pod hranicu 55% HDP a deficit by zostal pod 3% HDP (čo bude pozitívne ovplyvnené aj revíziou dane z príjmov právnických osôb za rok 2013).

Úvod

V septembri 2014 vstúpila do platnosti metodika ESA 2010, ktorú sú členské krajiny EÚ povinné harmonizovane požívať pre zostavovanie svojich národných účtov. Niektoré krajiny ako Nemecko, Francúzsko, Estónsko, Portugalsko, Slovinsko a Finsko už zverejnili svoje HDP v revidovanej metodike. Štatistický úrad SR zverejní HDP, deficit a dlh verejnej správy v tejto metodike v októbri, čo prinesie revíziu úrovne HDP a jeho štruktúry, ako aj úrovne deficitu a dlhu verejného sektora v celom časovom horizonte počnúc rokom 1995.

Na úroveň HDP bude mať implementácia ESA 2010 prorastový vplyv – prvotné odhady ŠÚ SR sa pre rok 2012 pohybujú v intervale 1,3 až 2 %. To by predstavovalo nárast jeho úrovne o približne 940 až 1 440 mil. eur. **Náš odhad sa prikláňa k hornej hranici tohto intervalu.** Takýto nárast by mal mať aj pozitívny dopad na podielové ukazovatele dlhu a deficitu cez efekt denominátora.

Nová metodika však prinesie aj nárast úrovne deficitu a dlhu sektora verejnej správy. Vylúčenie jednorazového príjmu z penzijných fondov a dôraz na kvalitatívne kritériá pri posudzovaní sektorového zaradenia inštitúcií by sa celkovo mohli podieľať na zvýšení deficitu o 134 mil. eur. Zaradenie Národnej diaľničnej spoločnosti (NDS) a Agentúry pre núdzové zásoby ropy a ropných výrobkov (EOSA) do verejnej správy by zvýšilo jej dlh v roku 2013 o 390 mil. eur. Časť dlhu EOSA bola v rámci jarnej EDP 2014 už presmerovaná do dlhu verejnej správy, čím došlo k jeho navýšeniu o 0,6% HDP. Sektorové preradenie EOSA do verejnej správy by mohlo zvýšiť verejný dlh o ďalších 0,08 % HDP. NDS disponuje na súvahe úvermi, ktoré by zvýšili verejný dlh v roku 2013 približne o 0,45% HDP.

Vzhľadom na neistotu ohľadne rozsahu zvýšenia HDP ako aj deficitu a dlhu verejnej správy sú pri odhadovanom náraste deficitu o 134 mil. eur a dlhu o 390 mil. eur v komentári uvedené variantné

prepočty ich podielov pri rôznych úrovniach nárastu HDP. Z prepočtov vyplýva, že pri zvýšení HDP o 1,8–1,9% by toto mohlo prevýšiť prorastové dopady na výšku verejného dlhu a zrevidovať jeho úroveň v roku 2013 pod limit 55% HDP.

Hodnota deficitu by sa mala udržať pod 3% hranicou (kde sa pozitívny príspevok očakáva aj z titulu revízie dane z príjmov právnických osôb za rok 2013).

Tabuľka 1: Možné dopady ESA 2010 na deficit a dlh verejnej správy v 2013

v mil. eur	deficit	dlh
zmena sektorovej klasifikácie (NDS, EOSA)	106	390
jednorazový príjem z penzijných fondov	-240	0
Spolu	-134	390
podiel na HDP revidovanom o 1,3%	-2,91	55,24
podiel na HDP pri hornej hranici 2%	-2,89	54,86

Zdroj: ŠÚ SR, výročná správa NDS, vlastné výpočty

Uvádzané hodnoty predstavujú predbežný odhad na základe dostupných informácií k polovici septembra, pričom existuje riziko dodatočných korekcií vrámci verifikácie dát počas EDP zo strany Eurostatu, na základe zhodnotenia zaslaných národných údajov k 1. 10. 2014. Medzi tieto riziká môže patriť aj vplyv sektorového preradenia iných hraničných prípadov ako je napríklad Eximbanka¹.

V súlade s revíziou nariadenia Rady (ES) č. 2223/1996 o Európskom systéme národných a regionálnych účtov bolo potrebné upraviť aj nariadenie Rady (ES) č. 479/2009 o aplikácii protokolu o postupe pri nadmernom deficite, ktoré okrem iného vymedzuje definíciu deficitu a dlhu pre účely EDP. Nariadenie prešlo formálnymi úpravami so zmenou referencií na ESA 2010 a zjednotila sa definícia deficitu a úrokov pre účely EDP s ich vymedzením podľa ESA 2010. Ohľadne diskutovanej úpravy definície nominálnej hodnoty dlhu a jeho širšieho vymedzenia o obchodné úvery pre účely EDP bolo dohodnuté, že zatiaľ nedôjde k žiadnym zmenám.

Systém národných účtov² je podkladom pre analyzovanie ekonomiky a významným zdrojom informácií pre monetárnu politiku eurozóny, rozpočet EÚ, procedúru makroekonomickú nerovnováhu ako i pre európsku fiskálnu politiku. Na koncepte národných účtov je založené hodnotenie plnenia ustanovení Paktu stability a rastu jednotlivými členskými krajinami EÚ v oblasti fiskálneho hospodárenia,

¹ S Eximbankou ako hraničným subjektom, u ktorého je riziko preradenia do verejnej správy, uvažuje aj Návrh rozpočtu verejnej správy na roky 2015 – 2017.

² Európsky systém účtov (ESA) je medzinárodne kompatibilný účtovný rámec, ktorý systematicky popisuje procesy v celej ekonomike. Potreba zosúladiť existujúci európsky systém s aktuálnym celosvetovým štandardom národného účtovníctva SNA 2008 platným už od roku 2009 si vyžiadala revíziu súčasného európskeho systému národných účtov ESA 95. K prijatiu revidovaného účtovného štandardu ESA 2010 viedla potreba zjednotenia konceptov, klasifikácií a účtovných pravidiel pre vzájomnú porovnateľnosť vývoja ekonomík na medzinárodnej úrovni, ako i nevyhnutnosť reflektovať zmeny v globalizovanom ekonomickom prostredí, v nárokoch užívateľov a pokrok v metodologickom výskume. Štruktúra ESA 2010 je v súlade s SNA 2008 a je v podstate jej aplikáciou v európskych podmienkach. ESA 2010, rovnako ako v súčasnosti používaná ESA 95 má formu záväzného nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 549/2013 o Európskom systéme národných a regionálnych účtov a členské krajiny sú povinné vykazovať národné účty Eurostatu v novej metodike od septembra 2014. Paralelne s revíziou SNA 2008 a ESA2010 vydal Medzinárodný menový fond revidovaný Manuál pre platobnú bilanciu (BPM6), aby bola zaistená konzistencia medzi domácou a zahraničnou makroekonomickou štatistikou. Zmeny, ktoré priniesla metodika ESA 2010 do štatistiky platobnej bilancie však nie sú predmetom tohto komentára. Separátna informácia o metodických zmenách bude zverejnená v priebehu 3. štvrťroka, pričom koncom roka budú zverejnené údaje za platobnú bilanciu v novej metodike.

ktoré je založené na ukazovateľoch deficitu a dlhu vychádzajúcich z účtov zostavených za sektor verejnej správy.

ESA 2010 sa od svojho predchodcu líši rozsahom i konceptom. Zmeny v metodike ESA 2010 vedú k prehĺbeniu transparentnosti a zlepšeniu celého systému národných účtov. Zlepšuje sa rozsah i včasnosť údajov poskytovaných členskými krajinami Eurostatu v rámci nového ESA 2010 transmisného programu, ktorý je súčasťou nariadenia o ESA 2010. Dôslednejšie sa uplatňuje princíp zmeny vlastníctva, výdavky na výskum, vývoj a vojenské výdavky na zbrojenie sa považujú za investície a nie za medzispotrebu ako doteraz, vyšší dôraz sa kladie na kvalitatívne kritériá pri klasifikácii jednotiek do inštitucionálnych sektorov, pri klasifikácii nefinančných a finančných aktív, transakcií a ostatných tokov. K pôvodným trinástim kapitolám bolo pridaných jedenásť ďalších, ktoré odrážajú vývoj v meraní moderných ekonomik. V porovnaní s ESA 95 venuje nový systém zvýšenú pozornosť sektoru verejnej správy a venuje jej osobitnú novú kapitolu 20, ktorá rieši inštitúcie, transakcie a otázky špecifické pre tento sektor ekonomiky. V rámci ESA 2010 došlo k implementácii viacerých metodických úprav a k spresneniam účtovných pravidiel, z ktorých časť má vplyv aj na výšku HDP, iné vplyvajú na nominálne hodnoty ukazovateľov ako sú deficit a dlh verejnej správy a v niektorých prípadoch došlo len k terminologickým zmenám alebo spresneniam.

1. Hlavné metodické zmeny, ktoré budú vplývať na výšku HDP

Na výšku HDP budú okrem sektorového preradenia jednotiek vplývať aj iné metodické zmeny, napríklad preradenie výdavkov na výskum a vývoj, a rovnako aj výdavkov na zbrojenie z medzispotreby do hrubej tvorby fixného kapitálu, zaznamenanie malých nástrojov, zmena v meraní produkcie neživotného poistenia, zmena v oceňovaní produkcie pre vlastné použitie u trhových výrobcov, alebo významné vylepšenia pôdy. Metodika ESA2010 tak prinesie vyšší objem HDP, ale aj zmenenú štruktúru HDP z hľadiska produkčnej metódy (zmení sa produkcia aj medzispotreba), výdavkovej metódy (ovplyvní všetky výdavkové zložky, najviac objemy investícií), ako aj dôchodkovej metódy (zmení sa najmä prevádzkový prebytok a zmiešané dôchodky). Narastie aj objem a podiel konečnej spotreby domácnosti a verejnej správy. Dôslednejšie uplatňovanie princípu zmeny vlastníctva spôsobí na druhej strane pokles objemu exportu, ako aj importu.

Eurostat prezentoval predbežný odhad dopadu metodických zmien v ESA 2010 na zmenu HDP v krajinách EÚ na základe referenčného roku 2011 a Slovensko sa tu ocitlo medzi krajinami, v ktorých sa dopad na úroveň HDP odhaduje v intervale od 1 do 2%. ŠÚ SR na tlačovej konferencii k zavedeniu metodiky ESA 2010 v júni 2014 potvrdil tento interval na údajoch za rok 2012 od 1,3 – 2%. Konkrétna hodnota HDP v metodike ESA 2010 bude zverejnená Štatistickým úradom 22. 10. 2014.

Zaradenie výskumu a vývoja do tvorby hrubého fixného kapitálu, a tým vznik aktív intelektuálneho vlastníctva. Uvedená zmena bude vplývať na zvýšenie celkových investícií, spotrebu fixného kapitálu a zároveň by malo dôjsť k zníženiu medzispotreby. Vzhľadom na to, že hodnota financovania výskumu a vývoja v SR patrí k najnižším v EÚ (podľa Správy o stave výskumu a vývoja v SR za rok 2012 podiel výdavkov na výskum a vývoj v Slovenskej republike dosahoval v rokoch 2002 – 2009 hodnotu oscilujúcu okolo 0,5 % HDP), dopad tejto metodickej zmeny na HDP by sa mohol pohybovať v intervale 0,5 až 0,7 %. Eurostat odhaduje, že ESA 2010 zvýši úroveň HDP v EÚ v priemere o 2,4%, pričom hlavný podiel na tom bude mať práve kapitalizácia vedy a výskumu (1,9%).

Preradenie výdavkov na zbrojenie, ktoré spĺňajú všeobecnú definíciu aktív z medzispotreby do tvorby hrubého fixného kapitálu. Rovnako ako v predchádzajúcom prípade tu neprichádza k dopadu na deficit či dlh verejnej správy, ale na hodnoty konečnej spotreby vlády, objem investícií a HDP, avšak vzhľadom na nevýznamné investície do zbrojenia v SR dopad nebude významný a môže zmeniť úroveň HDP okolo 0,1%.

Sektorové preradenie jednotiek bude vplyvať na výšku HDP, keďže preradením jednotky do verejnej správy dochádza k zmene oceňovania jej produkcie na základe vynaložených nákladov a nie na základe predajných cien. Verejné korporácie zvyčajne hospodária s prevádzkovou stratou alebo relatívne malým prevádzkovým prebytkom v porovnaní s rozsahom svojej činnosti, a tak prechodom k vyčisteniu produkcie sumou nákladov dochádza k zmene pridanej hodnoty a tým aj HDP. Dopad na úroveň HDP by sa mohol pohybovať okolo 0,1 %.

Malé nástroje sú v praxi výdavky na nástroje používané pre bežné operácie ako píly, nože, sekery, či malé zariadenia ako kalkulačky zachytené ako medzispotreba. ESA 2010 priniesla zmenu ich zaradenia do medzispotreby tým, že zrušila spodnú hranicu 500 ECU v cenách z roku 1995 uvedenej v ESA 95, od ktorej sa výdavky na malé nástroje považovali za kapitálové výdavky. Teraz je jediným kritériom pre zaradenie medzi investície dĺžka používania vo výrobnom procese, ktorá musí byť dlhšia ako jeden rok. Podľa predbežných odhadov ŠÚ SR by sa vplyv tejto zmeny na úroveň HDP mohol pohybovať v rozpätí 0,7 až 0,9 %.

Tabuľka 2: Odhadovaný dopad ESA 2010 na HDP (ref. rok 2011)

% zvýšenia úrovne HDP	počet krajín	krajiny
0 - 1%	5	LV, LT, HU, PL, RO
1 - 2%	10	CZ, EE, IE, ES, IT, LU, MT, PT, SI, SK
2 - 3%	4	BE, DK, DE, FR
3 - 4%	3	AT, NL, UK
4 - 5%	2	FI, SE
2,4%	24	EÚ priemer (okrem BG, EL, CY, HR)

zdroj: Eurostat

Tabuľka 3: Predbežný odhad dopadu ESA 2010 na HDP

zmeny ESA 2010	interval % zvýšenia úrovne HDP	
	2011	2012
kapitalizácia vedy a výskumu	(0,4 ; 0,6)	(0,5 ; 0,7)
kapitalizácia výdavkov na vojenské systémy	(0 ; 0,1)	(0 ; 0,1)
malé nástroje	(0,7 ; 0,9)	(0,7 ; 0,9)
sektorová reklasifikácia a iné zmeny	(0,1 ; 0,3)	(0,1 ; 0,3)
Spolu	(1,2 ; 1,9)	(1,3 ; 2)

zdroj: ŠÚ SR

2. Hlavné metodické zmeny, ktoré priamo ovplyvnia údaje za verejnú správu

Úprava 50% kvantitatívneho kritéria pre sektorové zaradenie jednotiek zahrnutím čistých úrokových nákladov do prevádzkových nákladov pri aplikácii tohto kritéria. Táto zmena by mohla mať významnejší dopad len v prípade viac zadlžených jednotiek, ktoré by sa kvôli vyšším úrokovým nákladom dostali do verejnej správy.

ESA 2010 prikladá väčšiu dôležitosť v porovnaní s ESA 95 kvalitatívnym kritériám používaným pre sektorové zaradenie jednotiek, predovšetkým kladie dôraz na existenciu skutočných trhových podmienok ako sú úroveň konkurencie medzi výrobcami, alebo stupeň slobodnej voľby zákazníkov.

Kvantitatívnym kritériom podľa ESA 95 prešlo viacero subjektov, ktorých ekonomická charakteristika nebola jednoznačná. Posudzovanie podľa nových kvalitatívnych kritérií kladie zvýšené nároky na dôkladnú analýzu a objektívne posúdenie ekonomických vlastností komplikovanejších jednotiek, ktorými sú práve verejné korporácie. Vzhľadom na ich špecifiká a zmiešané charakteristiky nie je ľahké jednoznačne určiť ich sektorové zaradenie alebo ekonomickú podstatu transakcií vo vzťahu k vláde. Významnými hraničnými prípadmi, u ktorých v októbri pravdepodobne dôjde k zmenám sektorovej klasifikácie sú Národná diaľničná spoločnosť, a.s. (NDS), Agentúra pre núdzové zásoby ropy a ropných výrobkov (EOSA) a niektoré zdravotnícke zariadenia. Ich zaradenie do sektora verejnej správy by malo mať negatívny dopad predovšetkým na dlh vlády. Dlh zdravotníckych zariadení v kompetencii MZ SR v podstate už zaťažuje deficit aj dlh vlády pravidelným preberaním ich záväzkov do verejného dlhu, takže dopad z ich preradenia by nemal byť výrazný. Rovnako aj časť dlhu Agentúry pre núdzové zásoby ropy a ropných výrobkov bola v rámci jarnej EDP notifikácie 2014 presmerovaná do verejnej správy, čím sa dlh vlády z tohto titulu zvýšil v roku 2013 o 0,6 % HDP. Zaradenie EOSA do sektora verejnej správy by mohlo zvýšiť verejný dlh o ďalších 0,08% HDP. NDS disponuje na súvahe úvermi, ktoré by zvýšili dlh verejnej správy v roku 2013 približne o 0,45 % HDP. Prevzatie NDS zvýši konečnú spotrebu vlády o približne 0,06 % HDP. Je tu riziko, že sa do verejnej správy preradí aj Eximbanka, čo by mohlo mať negatívny vplyv na dlh vo výške približne 0,1 % HDP.

Zmena v zaznamenaní jednorazových príjmov vlády z transferu fondov z penzijného systému. Po novom tieto platby budú zaznamenané ako preddavky a nebudú mať tak okamžitý pozitívny efekt na deficit v podobe prijatého kapitálového transferu. Zmena zaznamenania by mala obmedziť motiváciu vlád vylepšovať si jednorazovo bilanciu rozpočtu na úkor dôchodkového sporenia. Táto úprava bude mať negatívny dopad na verejný sektor v roku 2012 a 2013 (a revízie starších rokov 2009 a 2008), kedy bol otvorený II. pilier dôchodkového sporenia. V roku 2012 by mala mať revízia negatívny dopad na deficit v objeme 0,06% HDP a v roku 2013 0,33% HDP.

Na rozdiel od ESA 2010 mimoriadne dividendy neboli predmetom ESA 95. V revidovanom nariadení sa spresnili pravidlá pre zaznamenávanie dividend a mimoriadnych dividend predovšetkým vo vzťahu k verejným korporáciám. V SR táto úprava nebude mať dopad na účty vlády, keďže sa test na superdividendy z verejných korporácií aplikoval aj v podmienkach ESA 95.

Zaviedla sa nová tabuľka pre vykazovanie penzijných záväzkov. Na rozdiel od ESA 95, ESA 2010 rozlišuje penzijné záväzky zamestnávateľov bez ohľadu na to, či sú vytvorené disponibilné fondy. Nová doplnujúca tabuľka o penzijných záväzkoch poskytuje prehľad o všetkých penzijných záväzkoch a ich zmenách v ekonomike za súkromné i verejné dôchodkové systémy, fondové i nefondové vrátane systému sociálneho zabezpečenia.

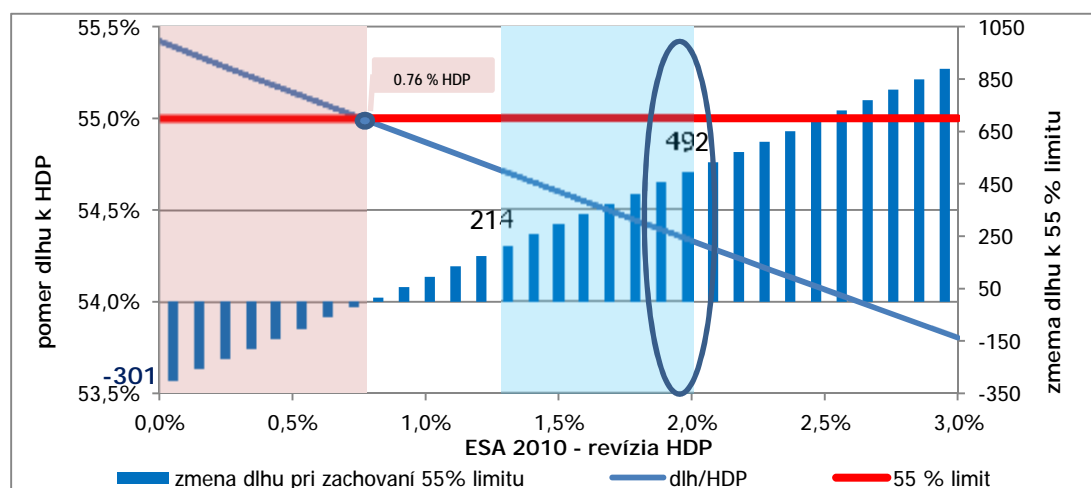
Zaznamenávanie daňových výdavkov. Splatné daňové výdavky (v podmienkach Slovenska sa jedná o daňový bonus na nezaopatrené dieťa a zamestnaneckú prémie) sa po novom zobrazia v národných účtoch na hrubom základe, t.j. daňové platby sa zaznamenajú v plnej výške daňovej povinnosti ešte pred tým, ako sa znížia o splatné daňové výdavky a celá suma daňových výdavkov sa zobrazí ako sociálna dávka. Zmena neovplyvní bilanciu verejnej správy, ale zmení úroveň daňových príjmov a úroveň sociálnych výdavkov v rovnakom objeme (cca 0,4% HDP v 2013).

Tretí vlastný zdroj EÚ založený na dani z pridanej hodnoty (DPH). Podľa ESA 95 sa tretí vlastný zdroj EÚ založený na DPH, zachytával ako daň na produkciu a dovoz, ktorá je priamo platená zahraničiu. Podľa ESA 2010 sa tretí vlastný zdroj založený na DPH zachytáva ako bežný transfer platený vládou každého členského štátu inštitúciám EÚ. Zmena zaznamenávania nebude mať dopad na deficit verejnej správy, ovplyvní len objem príjmov z DPH a v rovnakej výške aj objem výdavkových bežných transferov (cca 0,1% HDP v 2013).

Úpravy vyplývajúce zo zavedenia metodiky ESA 2010 počnúc októbrom notifikáciou deficitu a dlhu verejnej správy prinesú revíziu indikátorov hospodárenia verejnej správy od roku 1995. Na výšku revízie pomerových ukazovateľov deficitu a dlhu za rok 2013 budú na jednej strane negatívne vplyvať napríklad zmeny vyplývajúce zo sektorizácie jednotiek a zmena zaznamenania príjmu z fondov dôchodkového sporenia, ale na druhej strane tieto môžu byť vyvážené pozitívnym vplyvom zvýšenia úrovne HDP. Za predpokladu, že by nedošlo k revízii úrovne dlhu vo verejnom sektore za rok 2013 a revízia HDP (efekt denominátora) by presiahla úroveň 0,76% HDP, tak by sa pomer dlhu k HDP mohol znížiť pod 55% (Graf 1) a každá dodatočná revízia HDP o 0,1 p.b. by vytvorila rezervu pre nárast dlhu približne o 40 mil. eur.

Graf 1: Vplyv revízie HDP na pomerový ukazovateľ dlhu v roku 2013 (zvýraznený náš odhad pri hornej hranici)

Zdroj: vlastné výpočty NBS

Pri zohľadnení aj očakávaného preradenia NDS a EOSA do sektora vlády a vylúčení príjmu z otvorenia II. piliera by mohlo dôjsť za rok 2013 k zvýšeniu aktuálneho nominálneho dlhu o 390 mil. eur a deficitu o 134 mil. eur, pričom by na zníženie výšky dlhu pod 55% HDP bola potrebná revízia HDP približne o 1,8% (tabuľka 4). Konečné hodnoty môžu byť vzhľadom na predbežné odhady, ako aj skutočnosť, že uvedené ukazovatele môžu podliehať aj revíziám z dôvodov iných, ako je implementácia ESA 2010 ešte odlišné a definitívne výsledky zmien prinesie až notifikácia v októbri 2014.

Tabuľka 4: Možné zmeny pomerových ukazovateľov deficitu a dlhu v závislosti na revízii HDP

2013	deficit	dlh
podiel na nerevidovanom HDP	-2,95	55,96
podiel na HDP revidovanom o 1,3 %	-2,91	55,24
podiel na HDP revidovanom o 1,4 %	-2,91	55,19
podiel na HDP revidovanom o 1,5 %	-2,91	55,13
podiel na HDP revidovanom o 1,6 %	-2,90	55,08
podiel na HDP revidovanom o 1,7 %	-2,90	55,02
podiel na HDP revidovanom o 1,8 %*	-2,90	54,97
podiel na HDP revidovanom o 1,9 %*	-2,90	54,91
podiel na HDP revidovanom o 2 %*	-2,89	54,86

Poznámka: Hodnoty zohľadňujú dopad sektorového preradenia NDS a EOSA a výpadok príjmov z II. piliera.

*NBS odhaduje revíziu v hornej hranici intervalu.

zdroj: vlastné výpočty NBS

3. Revízia nariadenia Rady (ES) č. 479/2009 o aplikácii protokolu o postupe pri nadmernom deficite

V súvislosti s prechodom na ESA 2010 bolo potrebné revidovať aj nariadenie Rady (ES) č. 479/2009 o aplikácii protokolu o postupe pri nadmernom deficite. Nariadením Rady (ES) č. 220/2014 novelizujúcim toto nariadenie sa okrem formálnej úpravy referencií na ESA 2010 eliminovalo aj osobitné vykazovanie deficitu a úrokov pre EDP účely. V zmysle predchádzajúceho znenia nariadenia Rady (ES) č. 479/2009 o aplikácii protokolu o nadmernom deficite boli deficit a úroky vlády pre účely vyhodnotenia EDP upravené o úroky zo swapových operácií. Aktuálne budú deficit a úroky pre účely EDP zhodné s deficitom a úrokmi vykázanými v národných účtoch podľa ESA 2010. ESA 2010 podporuje štandardnú definíciu deficitu a úrokových nákladov, t. j. bez započítania čistých úrokových vyrovnaní z finančných derivátov, ktoré sú zachytené ako finančná transakcia. Táto úprava zjednoduší a sprehľadní EDP už len tým, že bude vykazovaná len jedna hodnota deficitu a úrokov za vládu v metodike ESA 2010, navyše zníži to priestor pre používanie neštandardných až exotických finančných derivátov vládami na vylepšenie svojej bilancie. Vzhľadom na skutočnosť, že v SR sa deficit podľa EDP definície nelíši zväčša od deficitu podľa ESA 95 konceptu, úprava bude mať na hospodárenie vlády zanedbateľný dopad.

4. Návrhy metodických zmien, ktoré zatiaľ schválené neboli

Okrem uvedených úprav nariadenia ostáva otvorených niekoľko otázok ohľadne vymedzenia dlhu pre účely EDP. Aktuálne je pre EDP dlh definovaný ako konsolidovaný hrubý dlh v nominálnej hodnote vo finančných nástrojoch ako sú vklady, cenné papiere iné ako akcie okrem finančných derivátov a úvery.

Do úvahy prichádza rozšírenie finančných nástrojov, ktoré budú vchádzať do dlhu o obchodné úvery a zadefinovanie nominálnej hodnoty dlhu v súlade s ESA 2010. Realizácia uvedených zmien je závislá na výsledkoch odborných rokovaní príslušných európskych inštitúcií ako i dostupnosti a kvalite požadovaných zdrojových dát.

Zahrnutie obchodných úverov do Maastrichtského dlhu. Zvýšenie významu dlhu pre spustenie EDP procedúry v doplnenom Pakte stability a rastu a rastúci objem obchodných úverov v mnohých krajinách EÚ nastolili potrebu začať uvažovať pri výške verejného dlhu s nezaplatenými záväzkami vlády z obchodných vzťahov. Táto úprava by zamedzila špekuláciám vlád s výškou dlhu, ktorými presúvajú svoje záväzky z úverov a z emisii dlhopisov do obchodných úverov, ktoré v súčasnosti nefigurujú v maastrichtskej definícii.

Krajiny pravidelne v rámci EDP vykazujú stav obchodných úverov Eurostatu, ktorý vypracúva krátku správu s prehľadom výšky obchodných úverov za krajiny EÚ. Na základe poslednej správy sa priemerná výška obchodných úverov v krajinách pohybuje okolo 1,3% HDP, v niektorých krajinách dosahuje aj 3,3 % HDP. Aby sa pri notifikácii vôbec mohlo uvažovať so zaradením obchodných úverov do hodnoty dlhu, bolo by potrebné špecifikovať metodiku na ich zaradenie do dlhu a zlepšiť kvalitu a dostupnosť dát v krajinách.

Oceňovanie dlhu v nominálnej hodnote. ESA 2010 definuje nominálnu hodnotu ako sumu fondov pôvodne poskytnutých plus akékoľvek ďalšie poskytnuté fondy znížené o splátky plus akualizované úroky. Pre účely EDP sa nominálna hodnota dlhu naďalej rovná tzv. „face value“, t. j. menovitej hodnote dlhového nástroja. Vymedzenie nominálnej hodnoty v súlade s ESA 2010 by malo dopad predovšetkým na výšku dlhu tých krajín, ktoré majú vo väčšej miere emitované dlhopisy s nulovým kupónom, alebo podobné dlhové nástroje, kde sa nominálna hodnota významne líši od „face value“.

Zuzana Ďurčenková (analytici@nbs.sk)